

Haki za mahali pa kazi katika Australia

Je, ni nani ana haki za mahali pa kazi katika Australia?

Sheria za mahali pa kazi za Australia hulinda wafanyakazi ambao mahali pa kazi pa msingi ni Australia, au wafanyakazi ambao wameajiriwa na mwajiri wa Australia. Wafanyakazi sio lazima wawe raia wa Australia au mkazi wa kudumu ili kulindwa na sheria za mahali pa kazi za Australia.

Wenye viza wana haki na ulinzi wa msingi sawa wa mahali pa kazi kama watu wote wanaofanya kazi nchini Australia. Mikataba au makubaliano hayawezi kuchukua stahili hizi.

Je, ni wapi ninaweza kupata msaada?

Mahakamaya Usawa wa Kazi (Fair Work Ombudsman)¹ (FWO) inatekeleza sheria za mahali pa kazi za Australia.

FWO ina zana muhimu za mtandaoni mahali ulipo unaweza kuangalia malipo yako na mshahara na kutumia kikokotoo cha malipo².

Unaweza haraka na kwa urahisi kurekodi saa zako za kazi kwa kutumia Rekodi programu ya Saa Zangu - Kazi ya Haki Ombudsman.³

Ikiwa una wasiwasi kwamba mwajiri wako hakutendei haki au hatii sheria za mahali pa kazi za Australia, unaweza kuwasiliana na FWO kwa maelezo, ushauri au usaidizi. Unaweza kuwapigia simu kwa 13 13 94.

Unaweza pia kupata usaidizi wa kisheria bila malipo kutoka kwa mashirika mengine, kama kama msaada wa kisheria, kituo cha sheria cha jamii au muungano.⁴

Je, vipi kuhusu viza?

Mwajiri wako hawezi kughairi viza yako, hata kama umekiuka masharti yako ya viza. Idara ya Mambo ya Ndani (Mambo ya Ndani) tu, ikijumuisha Jeshi la Mipakani la Australia (ABF), linaweza kutoa, kukataa kutoa au kughairi viza.

Serikali ya Australia imeanzisha sheria zinazosaidia kuwalinda wenye viza wanaokabiliwa na unyonyaji mahali pa kazi. Ulinzi huu mpya ni sehemu ya Kuimarisha Majaribio ya Ulinzi wa Kuripoti.⁵

Unaweza kustahiki majaribio ikiwa uko kwenye viza ya muda **na mwenye ruhusa ya kufanya kazi**.

Ikiwa wewe ni mwenye viza ya muda ambaye **haruhusiwi kufanya kazi**, Mambo ya Ndani yatazingatia hali ya kesi yako.

Ikiwa unastahiki kwa majaribio, Idara ya Mambo ya Ndani **haitafuta** viza yako ikiwa:

- Umekiuka hali ya viza inayohusiana na kazi, na
- Kuna uhusiano kati ya uvunjaji huo wa viza na suala la unyonyaji mahali pa kazi, na
- Isipokuwa masharti kadhaa mengine yametimizwa.

Ili kufikia ulinzi mpya wa kuripoti, wewe unalazimika:

- Hakikisha suala lako la unyonyaji mahali pa kazi liidhinishwe na wakala wa serikali inayoshiriki au mtu wa tatu aliyeidhinishwa kabla ya kutoa taarifa kwa Idara ya Mambo ya Ndani⁶
- Eleza uhusiano kati ya suala la unyonyaji mahali pa kazi na uvunjaji wa hali ya viza, na
- Jitolee kwa kuzingatia masharti yako ya viza katika wakati ujao.

Ili kuarifu Mambo ya Ndani ya Nchi kuhusu unyonyaji wako mahali pa kazi, unaweza kujaza Kuimarisha Taarifa Fomu ya Mchakato wa Ombi la Ulinzi.⁷

Je, haki za mahali pa kazi yangu ni zipi?

Kuna sheria nchini Australia kuhusu haki ulizo nazo kazini, kama vile kiwango cha chini zaidi unachoweza kulipwa (kuanzia tarehe 1 Julai 2024 kima cha chini cha sasa cha mshahara wa kitaifa kwa wafanyakazi wa muda kamili na wa muda ni \$24.10 kwa saa), kiwango cha juu cha saa unazoweza kuhitajika kufanya kazi na ni mara ngapi unapaswa kupewa mapumzikio. Hizi sheria inaweza kupatikana katika maeneo mbalimbali kama vile kiwango⁸ au mkataba wa ajiraulioandikishwa (kama vile makubaliano ya biashara),⁹ au mkataba wa ajira.

Wenye viza wana haki na ulinzi wa kimsingi sawa na wengine wafanyakazi wa Australia chini ya Sheria ya Kazi ya mwaka 2009 (Cth).¹⁰

¹ <https://www.fairwork.gov.au/>

² <https://calculate.fairwork.gov.au/findyouraward>

³ <https://www.fairwork.gov.au/tools-and-resources/record-my-hours-app>

⁴ <https://www.fairwork.gov.au/tools-and-resources/other-workplace-relations-help/legal-help>

⁵ <https://immi.homeaffairs.gov.au/visas/working-in-australia/work-rights-and-exploitation/strengthening-reporting-protections-pilot>

⁶ <https://immi.homeaffairs.gov.au/visas/working-in-australia/work-rights-and-exploitation/strengthening-reporting-protections-pilot#content-index-3>

⁷ <https://immi.homeaffairs.gov.au/visas/working-in-australia/work-rights-and-exploitation/strengthening-reporting-protections-pilot/request-process-form>

⁸ <https://www.fairwork.gov.au/employment-conditions/awards>

⁹ <https://www.fairwork.gov.au/employment-conditions/agreements>

¹⁰ <https://www.legislation.gov.au/C2009A00028/latest/versions>

Hizi zinajumuisha:

- Malipo na mishahara - kwa mfano, kuanzia tarehe 1 Julai 2024 kima cha chini cha sasa cha mishahara wa kila saa kwa watu wazima ambao wanafanyakazi kwa muda kamili na wafanyakazi wa muda ni \$24.10 kwa saa. Kiwango cha chini cha malipo kwa kawaida husasishwa kila mwaka.
- Ulinzi dhidi ya kuachishwa kazi isivyo haki ('kufukuzwa kazi') katika hali fulani.*
- Ulinzi dhidi ya kubaguliwa (kutendewa vibaya) kwa kutumia haki ya mahali pa kazi - kwa mfano, kuchukua likizo wakati huwezi kufanya kazi kwa sababu ya ugonjwa au jeraha, au kulalamika au kuuliza juu ya ajirazao.
- Ulinzi dhidi ya unyanyasaji wa kijinsia na uonevu katika kazi.
- Ulinzi dhidi ya ubaguzi - hii inajumuisha kulindwa dhidi ya ubaguzi usio halali kwa misingi ya umri, ulemavu, jinsia, ukabila, mwelekeo wa kijinsia na imani.

*Ikiwa unafikiri unaweza kuwa isivyo haki au kinyume cha sheria kufukuzwa kazi, una siku 21 za kufanya madai na Tume ya Kazi ya Haki. Sheria na mashartivinatumiwa. Unapaswa kupata ushauri juu ya hili mara moja.¹¹

Ni muhimu kuzingatia masharti ya viza yako. Ikiwa una wasiwasi wowote kuhusu uwezo wako wa kukidhi masharti yako ya viza unapaswa kuyajadili na wakala aliyesajiliwa wa uhamiaji (RMA) au mwakilishi wa kisheria au wasiliana na Idara ya Mambo ya Ndani.¹²

Hata hivyo, una haki na ulinzi chini ya sheria za mahali pa kazi bila kujali hali yako ya uhamiaji. Hii inajumuisha hali chini ya Sheria ya Uhamiaji wakati wewe:

- Umekiuka sharti lako la viza,
- Huna haki ya kufanya kazi nchini Australia chini ya masharti ya viza yako, au
- Kwa sasa huna viza.

Je, ni nini ishara za mahali pa kazi za unyanyasaji?

Tabia ya unyonyaji inaweza kujumuisha anuwai yahali ambapo mfanyakazi anadhulumiwa kazini.¹³ Hii inaweza kuchukua aina nyingi, kama vile:

- Vitisho vya kughairi viza yako.
- Kulazimishwa kufanya kazi.
- Kufanya kazi masaa marefu.

- Malipo duni ya mishahara na mafunzo ambayo hayalipwi.
- Kushindwa kutoa nakala za malipo.
- Makato yasiyo ya haki kutoka kwa mishahara (yaani kwa malazi, mafunzo, chakula au usafiri), amana au mipango ya 'kurudisha fedha'.¹⁴
- Kutopokea stahili za mahali pa kazi, kwa mfano, likizo ya malipo ikiwa ni pamoja na likizo ya ugonjwa na ya mwaka au malipo ya uzeeni.
- Kuchukua pasipoti yako na kushikiliwa na mtu mwingine.
- Shinikizo la kufanya kazi zaidi ya masharti maalum ya viza yako.
- Shinikizo la kufanya malipo ya awali au 'amana' kwa kazi.
- Waajiri wanakwepa kulipa kodi kwa kukulipa pesa taslimu.
- Kuainishwa kama mkandarasi huru badala ya mfanyakazi.
- Kufanya kazi katika mazingira yasiyo salama.
- Mwajiri wako akikupa malazi duni ya kuishi, ikiwa ni pamoja na kukulazimisha ulipie malazi hayo.
- Kutoruhusiwa kuondoka mahali pa kazi.
- Shinikizo la kutojiunga na vyama vya muungano.

Unyonyaji mahali pa kazi hutokea wakati haki na wajibu wa mahali pa kazi haujulikani, haueleweki au haufuatwi na waajiri, ama kwa bahati mbaya au kwa makusudi.

Je, hali yangu ya visa inaathiri vipi haki zangu za mahali pa kazi?

Viza yako ya Australia inaweza kujumuisha masharti yanayohusiana na kazi ambayo unaweza au huwezi kufanya. Mwajiri anaweza kukuelekeza kwa njia inayofaa kufanya, au usifanye, shughuli kama matokeo ya masharti haya ya viza. Kwa mfano, ikiwa hali yako ya viza inakuruhusu tu kufanya kazi fulani, mwajiri wako anaweza kukuelekeza kufanya kazi katika jukumu hilo pekee.

Barua yako ya ruzuku ya viza itajumuisha habari kuhusu hali zozote zinazotumika kwa viza yako. Vinginevyo, unaweza kuangalia maelezo yako ya viza, pamoja na hali yako ya viza, kupitia Uthibitishaji wa Haki ya VizaMtandaoni: Maulizo ya wenye viza (immi.gov.au) (VEVO)¹⁵ kwenye tovuti ya Idara ya Mambo ya Ndani.

Ikiwa ulimshirikisha RMA au mwanasheria, anaweza pia kukupa mwongozo kuhusu masharti ya viza yako.

¹¹ <https://www.fairwork.gov.au/ending-employment/unfair-dismissal>

¹² <https://immi.homeaffairs.gov.au/visas/already-have-a-visa/check-visa-details-and-conditions/see-your-visa-conditions>

¹³ 'Unyonyaji' unafanuliwa na kifungu kidogo cha 271.1A cha Kanuni ya

Jinai - <https://www.legislation.gov.au/C2004A04868/latest/text/2>

¹⁴ Sio makato yote yatakuwa ya haki.

¹⁵ <https://online.immi.gov.au/evo/firstParty?actionType=query>

Kwa habari zaidi

Wamiliki wa viza na wahamiaji - Mahakama ya Usawa Kazini¹⁶

Viwango vya Kitaifa vya Ajira (NES)¹⁷ ni haki ya chini ya ajira ambayo inatumika kwa wafanyakazi wengi.

Maelezo ya Taarifa ya Kazi ya Haki (FWIS)¹⁸ ina taarifa kuhusu NES na haki zingine za kuanzia kabisa. FWIS inapaswa kutolewa kwa wafanyakazi wote wapya na waajiri wao.

Mahakama ya Usawa Kazini

Tume ya Usawa Kazini

Kumbukumbu ya Masaa yangu

Ofisi ya Ushuru ya Australia

Kuimarisha Majaribio ya Ulinzi wa Kuripoti

Majaribio ya Viza ya Haki mahali pa kazi

Polisi wa Shirikisho la Australia

Hati hii imetolewa na Idara ya Mambo ya Ndani, na inakusudiwa kusambazwa na RMAs. Hati hii haijumuishi utoaji wa ushauri wa kisheria au usaidizi wa uhamiaji na RMA.

¹⁶ <https://www.fairwork.gov.au/find-help-for/visa-holders-migrants>

¹⁷ <https://www.fairwork.gov.au/employment-conditions/national-employment-standards>

¹⁸ <https://www.fairwork.gov.au/employment-conditions/information-statements/fair-work-information-statement>